

tásának és használatának önálló tanulással való elsajátítására indítják. Az oktatás Veszprémben is megindult 1998 októberében, a Chalmers Műszaki Egyetem (Svédország) támogatásával.

A DEDICATE webhelye a következő:
<http://educate.lib.chalmers.se/DEDICATE/dedindex.html>

A British Library Science Reference and Information Service környezetvédelmi tájékoztató szolgálatot szervezett, amely telefonon, faxon és elektronikus postán érhető el.

Az IATUL News rovatot nyitott John Fjällbrant gondozásában a tagokat érdeklő webhelyek bemutatására. Érdemes figyelemmel kísérni!

IATUL News, 1998. 4. sz.

Az elnöki levél visszautal a pretorai konferenciára, s felhívja a figyelmet néhány témára: kapuk a 21. századhoz, a technológia hullámain lovagolva, többet kevesebből, helytállni a versenyben. Az előadásokat egyébként az IATUL webhelyén lehet megtalálni: <http://educate.lib.chalmers.se/IATUL>

Számos IATUL-tag vett részt a 22. nemzetközi online találkozón Londonban 1998. december 8–

10-én. A konferenciáról tömör beszámolót olvashatunk az elnök tollából.

Az IATUL-tagság nevében az elnök gratulál a 150. születésnapját ünneplő Helsinki Műszaki Egyetemi Könyvtárnak. (A könyvtár történetét korábbi igazgatója, Elin Tömmud írta meg. A könyv ismertetőjét – mondanunk sem kell – az elnök írta meg.)

A skandináv IATUL-tagok konzorciumot alakítottak annak érdekében, hogy használóiknak hozzáférést biztosítsanak az Internet Electronic Libraryhoz, s így a villamosmérnökség területén teljes szövegű anyagokhoz jussanak. (A hír tartalmazza az intézmények webhelyeit is.)

Rövid megemlékezés a 100 éve indult *Science Abstracts*-ról, amelyből az Inspec adatbázisa kifejldött. Az első évben 1500 kivonatot közölt, ma évente több mint 300 000-rel gazdagszik!

Érdekes rovata a hírlevélnek az, amely egy-egy IATUL-tagot ismertet. Az előző számban a Malajziai Műszaki Egyetem Könyvtára volt soron, ebben pedig a Malmöi Egyetemi Könyvtár.

Összeállította: Papp István

Információ és integráció Hírek az Európai Unióból

Új, hiánypótló vállalkozásba kezdünk most a TMT-ben: az Európai Unióval foglalkozó könyvtárosok szólnak ezentúl rendszeresen az olvasókhöz e hasábkon. Célunk, hogy megismertessük az érdeklődőket az európai uniós információs forrásokkal, az azokat szolgáltató információs központokkal; hasznos forrásokra, Internet címekre, kiadványokra, eseményekre, rendezvényekre hívjuk fel a figyelmet, s hogy egy állandó fórumot biztosítsunk a kérdéseknek, ötleteknek, felvetéseknek. Reméljük, kezdeményezésünk elnyeri tetszésüket, s hasznos segédletül szolgál majd munkájukhoz. Véleményüket, javaslataikat érdeklődéssel várjuk. – A szerk.

Könyvtárak és az európai integráció – Tennivalóink

Mi történt az elmúlt egy évben?

Egy évvel ezelőtt, a TMT 1998/2. számában megjelent cikkemben részletesen szóltam az Európai Unió információs rendszeréről, s a Magyarországon elérhető információs-dokumentációs központokról. A cikk megjelenése óta jelentős fejlődésnek lehet(t)ünk szemtanúi hazánk európai uniós információellátottságát illetően.

Az Európai Bizottság Magyarországi Delegációja 1990 novembere óta működik hazánkban. Lassan kilencéves története során alapfeladatain – az Európai Bizottság, s azon keresztül az Európai Unió legmagasabb szintű diplomáciai, politikai képviselőtén, illetve a PHARE program koordiná-

cióján – kívül számos egyéb módon igyekezett segíteni hazánk európai integrációját. Munkájában egyre növekvő arányban jelennek meg az információs tevékenységek, rendezvények, szolgáltatások is. 1996 őszén a delegáció önálló szervezeti egységként jött létre az Információs és Sajtó Osztály, 1997 nyarán pedig elkészült a delegáció három évre szóló *információs stratégiája*.

A stratégia első évi munkaprogramja 1998. augusztus 1-jén indult. A célok között szerepel:

- az Európai Unió és a csatlakozás tudatosítása,
- információnyújtás a csatlakozás feltételeiről, jelentőségéről és következményeiről,
- tájékoztatás a felkészülési teendőkről és a PHARE programról.

A széles közvélemény felkészítését célul tűző munka első eredménye az *Európai Tájékoztatási Központ (ETK)* megnyitása volt 1998. december 1-jén. A központ tevékenysége alapján az Európai

Információs Központok (European Information Centres – TMT, 1998/2. p. 54.) hálózatába tartozik. Feladata, hogy „az utca embere” számára biztosítsa az EU-információhoz való hozzájutást. Folyamatosan bővülő dokumentumállománya tartalmazza az Európai Unió hivatalos kiadványait, monográfiákat és periodikumokat egyaránt, de gyűjti az országban megjelent magyar nyelvű, a témához kapcsolódó könyveket, folyóiratokat is. Az ETK kialakításakor az volt a szempont, hogy az ún. információs térbe belépő látogató szabadon mozoghasson, önállóan használhassa a rendelkezésre álló információs forrásokat, adatbázisokat. Arra az esetre pedig, ha valakinek segítségre van szüksége, információs szakember áll rendelkezésére. Az ETK azonban nemcsak információs központ, hanem központja a delegáció sok más tevékenységének is. Itt tartja rendszeres, Média Kabinetnek nevezett sajtórendezvényét, sajtótájékoztatóit, de iskolai csoportoknak, könyvtárosoknak is szervez látogatásokat. A kiállítások keretében egyebek között a PHARE program sikertörténetei is szerepelni fognak.

Az információs stratégia részeként nagy figyelmet kap a regionalitás, a kooperáció és a magyar nyelvűség. Szoros kapcsolatot igyekszik kiépíteni és fenntartani a már működő vagy újonnan alakuló, hivatalos és nem hivatalos információs központokkal, regionális rendezvényeket szervez (pl. médiarendezvények, civil szervezetekkel való találkozások, Európa Napok stb.), s az ETK munkatársai részt vesznek különböző konferenciákon, szemináriumokon. Alapfeladatnak minősül a magyar nyelvű kiadványok, broszúrák megjelentetése; ezek sok esetben sikeres EU-kiadványok fordításai (pl. *Európa A-tól Z-ig*). A PHARE program támogatása, az EU-hoz való csatlakozás érdekében broszúrákat ad ki, adatbázist épít a sikertörténetekből, vándorkiállítást szervez. A projektekről, a PHARE-pénzeket nyert vállalkozások, civil szervezetek munkájának eredményességéről, tapasztalataikról a helyszíneken tájékoztodik.

A delegációhoz hasonlóan a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának is évek óta létezik európai uniós kommunikációs stratégiája. E program keretében nyílnak országszerte az Európai Információs Pontok, melyek az állampolgároknak kívánnak információt adni az Európai Unióról – tevékenységük az EU-tagországok Euro Info Pont hálózatainak tevékenységéhez hasonló (TMT, 1998/2. p. 54.). Jelenleg Szolnokon, Szegeden, Keszthelyen, Kecskeméten és Kaposváron működnek ilyen központok.

Problémák – tennivalóink

A fenti rövid ismertetés – bár az elért eredményeknek és terveknek csak egy szeletét vázolta fel – jól mutatja, hogy a delegáció jelentős anyagi, szellemi és fizikai energiákat mozgat meg annak érdekében, hogy felkészülésünk az uniós tagságra sikeres legyen. A csatlakozásra való felkészülésben/felkészítésben egyre nagyobb szerepet játszanak a könyvtárak is. Ezzel kapcsolatban nézzük meg néhány megoldásra váró kérdést:

a) Már létező információs-dokumentációs központok együttműködési hálózatba szervezése, állományaik összehangolása, hozzáférhetővé tétele

Szinte hétről hétre növekszik az európai információval, dokumentációval foglalkozó központok száma az országban. E központok nyolc különböző hálózat részeként (Európai Információs Központok, Európai Dokumentációs Központok, Európai Referenz Központok, Euro Info Központok, Innovációs Hálózati Központok, az Eur-OP [Official Publications] Terjesztő Hivatalai, Európai Tanulmányi Központok, Európai Információs Pontok), közigazgatási szervezetekhez, kamarákhoz kapcsolódva vagy önállóan jönnek létre. Jelen pillanatban még az egy hálózatba tartozó központok állománygyarapítása, szolgáltatásai sincsenek összehangolva. Nagyon sok működésükben az átfedés, a párhuzamosság – ami nem feltétlenül baj, hiszen e központok az ország legkülönbözőbb pontjain működnek, más-más használói csoportokat érnek el. Fontos lenne viszont, hogy megismerjék egymás tevékenységét, állományát, működését, megalapozva ezzel az együttműködést, önmaguk „eladását”. Sokszor merül fel problémaként, hogy az idegen nyelvű kiadványok a központok 80-90%-ában pusztán angol nyelvű anyagot jelentenek. Kevés a németül, franciául, vagy az EU további hivatalos nyelvein hozzáférhető publikációk száma. További nehézséget jelent, hogy a központok gyűjteményei, ha fel vannak is tárva, csak helyileg használhatók. Fontos lenne az állományok adatbázisba szervezése, azok hozzáférhetővé tétele távoli felhasználók számára is, illetve az idegen nyelvű kiadványok rendszeres (!) bejelentése az OSZK központi katalógusába.

b) Önálló, helyi kezdeményezésre (pl. közkönyvtárakban) létrejövő EU-információval, dokumentációval foglalkozó központok munkájának szervezett segítése

Egyre több közkönyvtár határoz az Európai Unióval foglalkozó dokumentumok szervezett gyűjtéséről, állományba illesztéséről, feltárásáról,

hozzáférhetővé tételéről. Sok esetben – anyagi lehetőségek és kapcsolatok hiányában – e helyi kezdeményezések azonban elszigetelődtek maradnak. Meg kell szervezni, s folyamatosan biztosítani kell ezen könyvtárak információhoz, s – amennyire lehetséges – ingyenes dokumentumellátását. Be kell vonni e központokat az ETK rendezvényeibe, képzési, továbbképzési terveibe. Közös fellépéssel anyagi támogatás is szerezhető.

c) Közös fellépés annak megmutatására, hogy a könyvtári rendszer alkalmas az EU-információ befogadására, feldolgozására, kezelésére és továbbadására

1998 őszén a Külügyminisztérium felhívással fordult a megyei önkormányzatokhoz Európai Információs Pontok kiépítésére. Az eddig megnyitott információs pontok a lehető legkülönbözőbb helyeken, szervezeti egységeken belül jöttek létre, MTESZ-irodától az eredetileg rendezvényszervezéssel foglalkozó vállalkozásig. Egyetlen helyen, Békéscsabán alakult ki könyvtári körülmények között az információs pont, nevezetesen a Megyei Könyvtárban. A Külügyminisztérium álláspontja érthető: neki a megfelelő szintű közigazgatási szervezetekkel kell felvennie a kapcsolatot, amelyek – felelősségüket fenntartva és gyakorolva – szabadon döntenek arról, hol kívánja megnyitni a megye európai uniós információs pontját. Mi következik ebből? A könyvtáraknak lobbyzniuk kell egyrészt közvetlen környezetükben, közvetlenül a helyi közigazgatási egységeknél, másrészt pedig országosan az állami intézményeknél. Helyileg könnyebb, de országosan is lehetséges. Meg kell győzniük a döntéshozókat arról, hogy a könyvtár nemcsak szakmai, technikai és technológiai adottságainál és felkészültségénél fogva alkalmas egy ilyen új szolgálat befogadására, de pontos érvekkel kell bizonyítaniuk azt is, hogy könyvtáraink ma is a kultúra, az informálódás, a tanulás elsődleges, legszélesebb körben elérhető forrásai. Országos szinten pedig elengedhetetlen a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának, az MKE-nek és az IKSZ-nek a fellépése a könyvtárak érdekében.

d) A központok munkatársainak képzése (EU ismeretek, EU-dokumentumismeret, adatbázisok stb.)

1997 őszén az ELTE könyvtártudományi és informatikai tanszékének szervezésében egy – akkor két évre tervezett – tanfolyam indult gyakorló könyvtárosok számára az euroatlanti integráció témájában. A tanfolyamra jelentkezett 15-20 könyvtáros előadásokat hallgathatott meg az euroatlanti integráció történetéről, a különböző nemzetközi szervezetek tevékenységéről, az információs társadalom kérdéseiről, a szerzői jog európai vetületeiről stb. A tanfolyam különböző

okok miatt fél év múlva abbamaradt, s azóta sem folytatódott, noha ilyen témában mindmáig az egyetlen kezdeményezés volt. Szerencsére az elmúlt egy-másfél évben egyre több olyan rendezvényre került sor, ahol a könyvtárosok megismerkedhettek az Európai Unióval. Ennek ellenére folyamatos, egyre növekvő az igény a képzés szervezett formáira is. Érdemes lenne elgondolkodni azon, mely szakmai szervezet, intézmény vállal(hat)ná magára ezt az úttörő szerepet. Már az egyetemi/főiskolai könyvtárosképzésbe bele lehetne építeni az e témával foglalkozó szakszemináriumokat, de szükség lenne minősítést, oklevelet adó tanfolyamokra is.

e) Cikkek, szakmai anyagok, segédletek készítése a könyvtárosok munkájának megkönnyítésére

Nagyon kevés ma a magyar nyelvű, könnyen elérhető, az Európai Unióval, integrációval foglalkozó olyan publikáció, amely segédletként szolgálhatna a könyvtárak, információs központok referenz munkatársai számára. Az alapvető történeti, intézményi kérdéseket, részpolitikákat (pl. monetáris unió, közös agrárpolitika) tárgyaló kiadványok széles skálája áll a tanulni vágyó (vagy kényszerülő) könyvtárosok segítségére, nincs azonban olyan összeállítás, amely dokumentum-, forrás- és adatbázis-ismeretét nyújtana. Többször olvashattunk folyóiratainkban az Európai Bizottság londoni képviselte által létrehozott, közkönyvtárakra épített EU-információs hálózatról (Public Information Relay = TMT, 1996/11–12. p. 467–468.). Sok más pozitívuma mellett e hálózat egyik kitűnő kezdeményezése egy EU-információs kézikönyv megjelentetése volt, amely könyvtárosokhoz szólva részletezi a legfontosabb információs, dokumentációs forrásokat, periodikumokat, sorozatokat, adatbázisokat, illetve azok elérhetőségét. Bár vannak jó példák (*Kulcs Európához, Információ és integráció* konferencia anyaga stb.), nálunk már az is nagy eredmény lenne, ha EU-információs központjaink munkatársai saját központjuk tevékenységéről, gyűjteményéről írnának.

Érdeklődéssel várjuk hozzászólásaikat.

Megalakult az európai uniós információval, dokumentációval foglalkozó könyvtárosok csoportja

1999. március 5-én a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Társadalomtudományi Szekciójának keretében megalakult az európai uniós információval, dokumentációval foglalkozó könyvtárosok csoportja. Az alakuló ülésre az általunk ismert EU-információs, dokumentációs központok, könyvtárak kb. 25 munkatársát hívtuk meg – ez kb. ugyanennyi intézményt is jelent. A szakmai csoport életre

hívásának célja az volt, hogy az azonos területen dolgozó szakembereket megismertessük egymással, az ugyanabba vagy éppen más-más hálózatba tartozó központokat együttműködésre ösztönözzük, s segítsük az információ áramlását közöttük. Látogatásokkal, rendezvényekkel, szemináriumokkal kívánjuk ismertté tenni, népszerűsíteni munkánkat, gyűjteményeinket, szolgáltatásainkat, s a csoport lehetne kezdeményezője a fent említett képzéseknek, tájékoztatási segédletek elkészítésének stb. is.

Megalakulásunkról tájékoztatjuk a megfelelő közigazgatási és szakmai szervezeteket is, hogy támogatásukat megnyerve végezhessük munkánkat, amelynek koordinálására Csáky Beáta (Országgyűlési Könyvtár) és Kas Nóra (Euro Info Center) vállalkozott.

Werner Weidenfeld – Wolfgang Wessels
Európa A-tól Z-ig : Az európai integráció kézikönyve. / A magyar nyelvű változat szerkesztői: Czuczai Jenő és Ficzer Lajos. – Budapest : Európai Bizottság, 1999. – 311 p.
 A könyv ingyenesen megrendelhető az alábbi címen:
 Európai Bizottság Magyarországi Delegációja
 1016 Budapest, Bérc u. 23.
 Fax: 466-4221

Néhány hasznos Internet cím

Europa Szerver
<http://europa.eu.int>
 Eblida
<http://www.eblida.org>
 ECUP – European Copyright User Platform
<http://www.eblida.org/ecup/>
 CECUP
<http://www.eblida.org/cecup/>
 5. Keretprogram:
<http://europa.eu.int/comm/dg12/fp5.html>

Central European Copyright User Platform (CECUP)

Az Európai Bizottság XIII. Főigazgatósága által finanszírozott *Telematika a könyvtárakért* elnevezésű program keretében hozta létre az Eblida a CECUP projektet, amely a közép- és kelet-európai társult országok könyvtárosait kívánja megismertetni a szerzői jog európai kérdéseivel, szabályozásaival, megoldásaival. A célok elérése érdekében mind a 10 országban szerzői jogi szemináriumokat tartanak Tuula Haavisto programmenedzser részvételével. A budapesti rendezvényre

1999. május 27–28-án

kerül sor az OSZK nagytermében. Külön megtiszteltetés számunkra, hogy a projekt nemzetközi munkabizottsága Budapesten tartja záróülését 1999 októberében.

A projektről, s más szerzői jogi kérdésekről rovatunkban rendszeresen olvashatnak majd.

Európai Tájékoztatási Központ

1052 Budapest, Bárczy István u. 1–3.

Tel.: 327-1711, 13, 14, 15

Fax: 327-1716

A digitális megőrzés irányelvei: jelentés a könyvtárakról, múzeumokról és levéltárakról

(Digital preservation Guidelines: The state of the art in libraries, museums and archives)

Az Európai Bizottság XIII/E Főigazgatósága által készített jelentés a következő címen érhető el:

<http://www.echo.lu/digicult/en/backgrd.html>

A finn könyvtári törvény (1998. december 4.) angol nyelvű változata elérhető a következő címen:

<http://www.fl.fi/fij/news/libact.htm>

Kézikönyv a könyvtári és levéltári anyagok megőrzéséről

A kézikönyv a USA legnagyobb, papírdokumentumok konzerválásával foglalkozó intézményének (Northeast Document Conservation Centre = NDCC) technikai segédletei alapján készült könyvtárosoknak, levéltárosoknak.

<http://www.nedcc.org/manhome.htm>

Az Európai Bizottság a PubliCA projekt keretében szemináriumsorozatot szervez Európaszerte közművelődési könyvtárak vezetői számára. További információ a projektről:

<http://www.crovdon.gov.uk/publica/>

Az Európai Bizottság XIII. Főigazgatóságának *Information Society Trends* című lapja elérhető a következő címen:

<http://www.ispo.cec.be/ispo/press/press90.html>

PÁLYÁZATI

Az *Official Journal* 1999. március 19-i (C76) számában pályázatot jelentetett meg az Európai Bizottság. A pályázatnak, amely az IST (Information Society Technologies) program keretében jelent meg, fő célja, hogy segítse az állampolgárok és a szakemberek hozzáférését Európa egyre növekvő tudományos és kulturális információhalmozáshoz. Az 5. Keretprogram részeként a közép-európai országok is pályázhatnak.

További információ:
European Commission DGXIII/E-2 Cultural
Heritage Applications
Ms. Concha Fernandez de la Puente
Tel.: 352-4301-34071
Fax: 352-4301-33530
E-mail: digicult@cec.be
<http://www.echo.lu/digicult/>

Eseménynaptár

Az Exploit és a PubliCA projektek eredményei

Workshop.

Helye: Róma

Idője: 1999. május 17.

További információ:

<http://www.echo.lu/digicult/en/activity/explowks.html>

Kutatás és fejlett technológia a digitális könyvtárakért

Konferencia a Francia Nemzeti Könyvtár és a Nemzeti Informatikai és Automatizálási Kutatóintézet szervezésében.

Helye: Párizs

Időpont: 1999. szeptember 22–24.

További információ:

<http://www.rocq.inria.fr/EuroDL99/>

Közkönyvtárak és az információs társadalom

Az első páneurópai konferencia közkönyvtárak és az információs korszak kapcsolatáról az Európai Bizottság PubliCA projektje szervezésében.

Helye: Koppenhága

Időpont: 1999. október 14–15.

<http://www2.echo.lu/digicult/en/activity/policy.html>

Összeállította: Koreny Ágnes

TELDAN INFORMATION SYSTEMS
INFORMÁCIÓK EGY FORRÁSBÓL

- Tudományos és egyetemi könyvtárak;
- vállalati és szakkönyvtárak;
- kormányzati, kutató, üzleti könyvtárak;
- információs központok

számára az alábbi szolgáltatásokat kínálja:

- folyóirat-előfizetés 180 000 címből;
- elektronikus dokumentumszolgáltatás;
- CD-ROM & online adatbázisok;
- CD-ROM a hadiipar, nemzetvédelem témájában;
- INFO 99, 2000 stb. nemzetközi konferencia és kiállítás Tel-Avivban minden év tavaszán.

További információ:

Teldan Information Systems, POB 18094 Tel Aviv 61180 Israel
Tel: 972-3-6950073 Fax: 972-3-6956359 URL: <http://teldan.com>
email: teldan.netvision.net.il

ÚJ, TELJES SZÖVEGŰ ADATBÁZISOK

Academic Search FullTEXT International

- * multidiszciplináris adatbázis
- * 612 nemzetközileg elismert, vezető szakfolyóirat teljes szövege 1990-től
- * további 854 folyóirat közleményei referátumszinten, 1984-től
- * összesen 3 millió cikk
- * havi frissítésű CD-ROM adatbázis
- * kiadja: EBSCO Information Services

Business Source Elite

- * gazdasági-üzleti adatbázis
- * 859 folyóirat teljes szövege
- * 1423 folyóirat referátumszinten
- * 1984-ig visszamenőleg kereshető
- * havi frissítésű CD-ROM adatbázis
- * kiadja: EBSCO Information Services

A szolgáltatás részét képezi a négy nagykönyvtár (BKE Központi Könyvtár, ELTE Egyetemi Könyvtár, MTA Könyvtár, OMIKK) közös, hároméves (1998–2000) projektjének, amelynek keretében – fokozatosan – korszerű, hálózati CD-ROM rendszereket építenek ki, és ennek alapján összehangolt, kölcsönös adatbázis-szolgáltatást indítanak saját olvasóiknak és a partnerintézmények felhasználóinak. Az OMIKK a két adatbázist OTKA-, a technikai háttérrel NKÖM-támogatással szerezte be. A négy nagykönyvtár a szolgáltatás körét további adatbázisokkal fogja bővíteni.

Információ:

BKE Központi Könyvtár: Szivi Józsefné dr. főosztályvezető
Tel.: 217-9377 e-mail: szivi@puli.lib.bke.hu

ELTE Egyetemi Könyvtár: Pálfi Éva informatikus könyvtáros
Tel.: 266-5866 e-mail: palfi@lib.elte.hu

MTA Könyvtár: Kmety Andrea
Tel.: 338-2344 e-mail: akmety@vax.mtak.hu

OMIKK: Bayer Judit csoportvezető
Tel.: 338-4089 e-mail: bayer@omk.omikk.hu